

PATVIRTINTA
BĮ „Gilės“ namai direktoriaus
2025 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. V-11

PRITARTA
BĮ „Gilės“ namai
Darbo tarybos 2025 m. kovo 6 d.
posėdžio protokolu Nr. DT-5

BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS „GILĖS“ NAMAI APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮGYVENDINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įgyvendinimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato smurto rūšis ir jo atpažinimo kriterijus, pasekmes asmens fizinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir raidai, Biudžetinės įstaigos „Gilės“ namai (toliau – Įstaiga) darbuotojų veiksmus įtarus, kad asmuo galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, keitimosi asmens duomenimis, susijusiais su smurtu artimoje aplinkoje, procedūrą.
2. Aprašo tikslas - kaip galima anksčiau atpažinti asmenį, kuris galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, ir imtis būtinų veiksmų užkirsti kelią bet kokių smurto apraiškų pasikartojimui.
3. Apraše vartojamos sąvokos:
  - 3.1. **Artima aplinka** – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį;
  - 3.2. **Smurtas artimoje aplinkoje** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą;
  - 3.3. **Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta;
  - 3.4. **Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo** – asmuo, keliantis pagrįstą įtarimą, kad gali panaudoti smurtą artimoje aplinkoje;
  - 3.5. **Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo** – asmuo, prieš kurį, pagrįstai įtariama, gali būti panaudotas smurtas artimoje aplinkoje;
  - 3.6. **Pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui** – informacija, konsultacijos ir (ar) paslaugos, teikiamos smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui, atsižvelgiant į smurto artimoje aplinkoje pobūdį, dėl šio smurto atsiradusius jo poreikius, taip pat ir individualius poreikius;
  - 3.7. **Specializuota kompleksinė pagalba** – pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims, kurią organizuoja, koordinuoja ir (ar) teikia specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 14 straipsnyje;
  - 3.8. **Specializuotos kompleksinės pagalbos centras** – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriam Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 16 straipsnyje nustatyta tvarka suteikta teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims.
4. Kitos Tvarkos apraše naudojamos sąvokos suprantamos ir aiškinamos taip, kaip jos apibrėžtos teisės aktuose, įskaitant, bet neapsiribojant Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme, 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos

reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – Reglamentas).

5. Šio Aprašo nuostatos su būtiniais pakeitimais taikomos ir tais atvejais, kai įtariamas smurtas artimoje aplinkoje prieš suaugusį asmenį.
6. Aprašas taikomas visiems Įstaigos darbuotojams, kurie gauna informacijos apie asmenis, patyrusius smurtą artimoje aplinkoje, arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų.

II SKYRIUS

SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE RŪŠYS IR ATPAŽINIMAS

7. Dažniausiai išskiriamos smurto formos: fizinis, psichologinis, seksualinis, ekonominis smurtas ir nepriežiūra. Gali būti naudojamas vienos formos smurtas, tačiau dažniausiai pasitaiko keletą jų kombinacija, pvz., fizinis smurtas naudojamas kartu su psichologiniu smurtu ar nepriežiūra.
8. Smurtą artimoje aplinkoje galima atpažinti ne iš vieno, o iš kelių kriterijų, todėl būtina įvertinti smurto artimoje aplinkoje kriterijų visumą.
9. **Fizinis smurtas** gali pasireikšti:
  - 9.1. smūgiavimu, daužymu, spardymu, stumdymu;
  - 9.2. mušimu („tekšnojimu“, „pliaukšėjimu“ įvairiais daiktais (pvz.: ranka, diržu, batu ir pan.);
  - 9.3. purtymu, žnaibymu, draskymu, kandžiojimu;
  - 9.4. tampymu už plaukų ar ausų
  - 9.5. smaugimu, kankinimu (pvz.: vertimu ilgą laiką stovėti nepatogioje padėtyje, karštyje ar šaltyje; vaiko burnos plovimu muilu ir pan.);
  - 9.6. uždarymu ir laikymu tamsoje (pvz.: rūsyje, spintoje ir pan.);
  - 9.7. deginimu (cigarečių gėsinimo žymės, kitų įkaitintų daiktų nudeginimai ant kūno), plikymu vandeniui, badymu;
  - 9.8. ginklų ar kitų žalojančių daiktų naudojimu, t. y. tai, kas sukelia fizinį skausmą ir žaloja;
  - 9.9. kitais tyčiniiais fiziniais veiksmais, sukeliančiais skausmą, darančiais žalą arba keliančiais pavojų asmens gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui.
10. Fizinis smurtas gali būti vienkartinis įvykis arba pasikartojantis, ilgą laiką besitęsiantys veiksmai. Fizinio smurto sukelta fizinė žala gali varijuoti nuo lengvo nubrozdinimo, mėlynių iki kaulų lūžių ar net gyvybei grėsmingų sužalojimų. Dažniausiai fizinis smurtas palieka žymes ant asmens kūno, tačiau neretai apie patirtą traumą galima spręsti iš asmens elgesio ar emocijų.
11. **Fizinio smurto atpažinimo kriterijai:**
  - 11.1. *fiziniai požymiai:*
    - 11.1.1. mėlynės arba kraujosruvos (pavienės ar daugybinės vienoje ar keliose vietose), panašaus dydžio, gali būti įvairių daiktų formų (virvės, diržo ir pan.), suaugusio įkandimo (dantų) žymės. Jos gydomos keičiasi nuo raudonos (0–2 dienų) – mėlynos (2–5 dienų) – žalsvos (5–7 dienų) – geltonos (7–10 dienų) – rudos (10–14 dienų) spalvos ir po 2–4 savaitių pranyksta;
    - 11.1.2. nudeginimai (pavieniai ar daugybiniai), nuplikymai įvairiose (matomose ar (ir) nepastebimose) kūno vietose, neturintys pagrįsto paaiškinimo;
    - 11.1.3. nušalimai (sutinusios, paraudusios kojos ar rankos), kuriems nėra pagrįsto paaiškinimo;
    - 11.1.4. įdrėskimai, įpjovimai, nubrozdinimai ar randai, kuriems nėra įtikinamo paaiškinimo ar paaiškinimas nepagrįstas;
    - 11.1.5. burnos ertmės, pilvo ir krūtinės ertmės sužalojimai (kepenų, blužnies), kai tai nesusiję su medicinine būkle ar nėra patvirtinta sunkia netyčine trauma, įgimtomis priežastimis;
    - 11.1.6. stuburo sužalojimo požymiai (slankstelių pažeidimai, kaklo sužalojimas), kaukolės ertmės, kitų kaulų lūžiai (pavieniai ar daugybiniai), kai tai nesusiję su vaiko medicinine būkle (pvz.: trapių kaulų sindromu) ar netyčine sunkia trauma, nėra paaiškinimo arba jis nepagrįstas;
    - 11.1.7. tinklainės kraujosruvos ar akių sužalojimai, kai tai nesusiję su medicinine būkle ar nėra patvirtinta sunkia netyčine trauma, įgimtomis priežastimis. Matomos kraujosruvos vaiko akių tinklainėse, dusimas, vėmimas yra sukrėsto vaiko sindromo pagrindiniai požymiai, kai vaikas

labai stipriai kratomas, purtomas suaugusiojo; dažniausiai ši sindromą patiria kūdikiai iki 1 metų, tačiau jis gali pasitaikyti iki 2 metų amžiaus vaikams;

11.2. *emociniai ir elgesio požymiai:*

- 11.2.1. nerimastingumas, baimingumas;
- 11.2.2. tam tikrų asmenų, vietų baimė (pvz.: bijo tam tikrų suaugusiųjų, bijo grįžti namo);
- 11.2.3. savęs nuvertinimas (pvz.: sako, kad jis nevykėlis, jam nepavyks atlikti užduočių);
- 11.2.4. perdėtas nuolankumas, paklusnumas;
- 11.2.5. agresyvumas (pvz., muša ar spardo savo augintinį arba tam tikrą asmenį);
- 11.2.6. nuotaikų kaita, impulsyvios reakcijos (pvz.: greitai įniršta, tranko daiktus ir staiga ima juoktis);
- 11.2.7. prislėgtumas (pvz.: nesišypso, nesijuokia);
- 11.2.8. padidintas jautrumas aplinkos dirgikliams (pvz.: išsigąsta staigių kito asmens judesių, netikėtų garsų);
- 11.2.9. nemiga (pvz.: negali užmigti, sapnuoja košmarus);
- 11.2.10. valgymo sutrikimai;
- 11.2.11. atsiribojimas (pvz.: nenori įsitraukti į bendrą veiklą, nebendruoja su kitais vaikais, lieka nuošalyje);
- 11.2.12. probleminis ir (ar) provokuojantis elgesys (pvz.: tyčia pažeidinėja taisykles, vagia, vartoja alkoholį);
- 11.2.13. vengiantis elgesys kasdienėje veikloje (pvz.: atsisako iki tol mėgtos veiklos);
- 11.2.14. nenoras eiti mokyklą, stipriai suprastėję ugdymosi / mokymosi pasiekimai;
- 11.2.15. oro sąlygas neatitinkančių drabužių nešiojimas (tai gali būti bandymas slėpti mėlynės ar kitus kūno sužalojimus);
- 11.2.16. kitais elgesio ar emocijų pokyčiais.

12. ***Psichologinis smurtas gali pasireikšti:***

12.1. asmens atstūmimu, kai artimi asmenys įvairiais būdais ir priemonėmis asmeniui demonstruoja, kad jis yra nemylimas ir nepageidaujamas:

- 12.1.1. grubia kritika, menkinimu, „etikečių klįjavimu“;
- 12.1.2. plūdimu, keikimu;
- 12.1.3. šaukimu;
- 12.1.4. žeminimu, menkinimu;
- 12.1.5. erziniu ir šaipymusi iš asmens protinių galių ar fizinės išvaizdos;
- 12.1.6. asmens demonstruojamos meilės, dėmesio ar prisilietimų atmetimu;
- 12.1.7. fiziniu ar emociniu vaiko apleistumu;
- 12.1.8. išskyrimu / atskyrimu nuo likusios šeimos dalies;
- 12.1.9. varymu iš namų;
- 12.1.10. neįleidimu namo, prisidengiant disciplinos tikslais ar baudimu.

12.2. vaiko ignoravimu, kai suaugusieji dėl savo emocijų ar kitokių problemų (pvz.: psichikos sutrikimo, alkoholio vartojimo ar kt.) nėra pajėgūs atliepti vaiko emocijų poreikių, negali parodyti vaikui prierašumo ar rūpintis juo, nesidomi vaiku, nesuteikia jam švelnumo ar nepripažįsta vaiko buvimo; suaugusieji fiziškai yra šalia vaiko, tačiau emociškai jie nėra prieinami:

- 12.2.1. nenuoseklus suaugusiojo atsakas ar jo nebuvimas į vaiko siekį užmegzti kontaktą;
  - 12.2.2. nesirūpinimas vaiko fiziniais, socialiniais ir emociniais poreikiais;
  - 12.2.3. nesidomėjimas vaiko interesais, veikla, mokyklos reikalais, draugais, jų nepripažinimas;
  - 12.2.4. vaiko nepripažinimas;
  - 12.2.5. neužtikrinimas vaikui medicininės priežiūros, saugios, švarios aplinkos;
  - 12.2.6. negebėjimas ar menkos pastangos apsaugoti vaiką nuo pavojingų ar žalingų jam situacijų.
- 12.3. vaiko terorizavimu, kai suaugusieji grasina, šaukia ar keikia vaikus, išskiria vieną vaiką iš kitų jį kritikuodami, bausdami ar išjuokdami, baugina fizine žala, palikimu ar net mirtimi:
- 12.3.1. perdėtu vaiko erziniu, šaipymusi, rėkimu, keikimu;
  - 12.3.2. grasinimu, vaiko arba kitų bauginimu, gąsdinimu vaiko akivaizdoje;

- 12.3.3. nenuspėjamu, nepagrįstu ir ekstremaliai intensyviu emocijų išliejimu ant vaiko;
- 12.3.4. žodiniaus suaugusiojo grasinimais sužaloti vaiką, save ar kitus;
- 12.3.5. priešišku kitiems šeimos nariams;
- 12.3.6. nenuoseklių ir nepagrįstų reikalavimų vaikui kėlimu;
- 12.3.7. vaiko pašėpimu ir menkinimu kitų akyse;
- 12.3.8. grasinimu atskleisti asmeninę ar trikdančią informaciją apie vaiką.
- 12.4. vaiko izoliavimu, kai suaugusieji riboja vaiko galimybes įsitraukti / dalyvauti įvairiose veiklose kartu su bendraamžiais, atiboja vaiką nuo jo raidai būtinos emocinės, socialinės stimuliacijos:
  - 12.4.1. vaiko palikimu vieno ar be priežiūros ilgą laiką;
  - 12.4.2. draudimu vaikui bendrauti su bendraamžiais ar draugais;
  - 12.4.3. vaiko atskyrimu nuo įvairios jam būtinos emocinės ir socialinės aplinkos;
  - 12.4.4. reikalavimu vaikui nuolat būti namuose / kambaryje;
  - 12.4.5. vaiko atiboju nuo žaidimų su bendraamžiais ir jį džiuginančių veiklų;
  - 12.4.6. draudimu vaikui dalyvauti renginiuose, bendraamžių ar šeimos susitikimuose, šventėse;
  - 12.4.7. pernelyg griežtomis bausmėmis už vaiko amžiui įprastą elgesį;
  - 12.4.8. vaiko skatinimu atsisakyti draugų ar socialinių kontaktų, kvietimų;
  - 12.4.9. per didelę vaiko atstovų pagal įstatymą globa ir atsargumu, dėl kurio ribojamas vaiko patyrimas ir mokymasis.
- 12.5. vaiko socialiniu tvirkinimu, kai suaugusieji palaiko, pritaria ar skatina vaiko dalyvavimą nusikalstamoje ar vaiko amžiaus neatitinkančioje veikloje, leidžia stebėti žiaurų elgesį su gyvūnais, žiūrėti netinkamo seksualinio turinio vaizdus:
  - 12.5.1. vaiko skatinimu ar apdovanojimu už neetišką ar nelegalų elgesį (pvz.: vagystes, melavimą, tyčiojimąsi);
  - 12.5.2. vaiko skatinimu užsiimti prostitucija;
  - 12.5.3. psichoaktyviųjų medžiagų parūpinimu vaikui arba jų vartojimu kartu su vaiku;
  - 12.5.4. leidimu ar skatinimu įsitraukti į veiklas, kurios yra žalingos sau pačiam ar kitiems (pvz., lošimus).
- 12.6. vaiko išnaudojimu / eksploatavimu, kai suaugusieji manipuliuoja vaiku ar verčia jį dalyvauti veiklose, neatitinkančiose vaiko raidos etapo ir poreikių, deleguoja jo amžiaus neatitinkančią atsakomybę:
  - 12.6.1. vaiko raidos lygį, galimybes ir pajėgumą viršijančiais suaugusiųjų lūkesčiais;
  - 12.6.2. vaiko vertimu dalyvauti jam nenorimoje veikloje be pagrįstos priežasties;
  - 12.6.3. vaiko amžiaus neatitinkančiu reikalavimu prižiūrėti / rūpintis tam tikrais asmenimis;
  - 12.6.4. vaiko kaltinimu, gėdinimu, smerkimu dėl kitų elgesio (pvz., tam tikro asmens girtavimo);
  - 12.6.5. pernelyg aukštais lūkesčiais namų ruošos ar kasdienių pareigų vykdymo srityje;
  - 12.6.6. unikalių vaiko temperamento ir asmenybės savybių neigimu ir kita.
- 13. Psichologinis smurtas – sunkiausiai atpažįstama ir nustatoma smurto prieš asmenį forma, nes ji nepalieka žymių ant kūno, jo pasekmės pasireiškia tik vėliau, be to, sunku nustatyti ribą tarp vaiko auklėjimo (nuolatinio bėgštavimo dėl vaiko laisvalaikio, jo vertimo užsiimti tam tikra veikla ar pan.) ir smurto. Psichologiniam smurtui priskirtinas pastovus vaiko poreikių netenkinimas, nuolatinis bendravimo su vaiku pobūdis, kuris žalojančiai veikia vaiko asmenybę ir trikdo visavertę jo asmenybės raidą.
- 14. **Psichologinio smurto atpažinimo kriterijai:**
  - 14.1. *vaiko emociniai ir elgesio požymiai:*
    - 14.1.1. perdėtas meilumas, lipšnumas su mažai pažįstamais žmonėmis;
    - 14.1.2. pasitikėjimo savimi stoka, nerimastingumas, perdėtas atsargumas;
    - 14.1.3. artimo ryšio stoka (pvz., nesidžiaugia, kai suaugusieji ateina pasiimti iš ugdymo įstaigos);
    - 14.1.4. agresyvumas kitų vaikų ar gyvūnų atžvilgiu;
    - 14.1.5. vaiko amžiaus neatitinkančios žinios, kalba, elgesys (per daug suaugęs arba pernelyg vaikiškas);
    - 14.1.6. sunkumai valdyti stiprias emocijas, jų proveržius;
    - 14.1.7. atsiribojimas / atsitraukimas nuo tam tikro asmens;

- 14.1.8. baimė, neapykanta tam tikro asmens atžvilgiu;
  - 14.1.9. socialinių įgūdžių stoka, mažai draugų;
  - 14.1.10. emocinis nebrandumas (lyginant su bendraamžiais);
  - 14.1.11. mikčiojimas, ap sunkinta kalba;
  - 14.1.12. psichosomatiniai skundai (galvos, pilvo skausmai, pykinimas);
  - 14.1.13. nevalingas šlapinimasis ir tuštinimasis;
  - 14.1.14. depresija, uždarumas;
  - 14.1.15. save žalojantis elgesys: alkoholio vartojimas, pjaustymasis, suicidiniai bandymai.
- 14.2. *psichologinį smurtą prieš vaiką padeda atpažinti suaugusiųjų, psichologiškai smurtaujančių prieš vaiką, elgesio požymiai:*

- 14.2.1. nepagarbos vaikui demonstravimas;
- 14.2.2. negatyvūs pasisakymai apie vaiką;
- 14.2.3. emocijų vaiko atžvilgiu nerodymas, vengimas vaiką paliesti, apkabinti;
- 14.2.4. nesirūpinimas medicininiais vaiko poreikiais;
- 14.2.5. vaiko pravardžiavimas, viešas jo žeminimas;
- 14.2.6. nuolatiniai grasinimai vaikui sukelti fizinę žalą arba vaiko vertimas stebėti kaip smurtaujama prieš jo mylimą asmenį ar gyvūną;
- 14.2.7. nerealistinių lūkesčių vaiko atžvilgiu puoselėjimas;
- 14.2.8. vaiko išnaudojimas namuose kaip tarno ar tam tikro asmens mažesniems vaikams prižiūrėti;
- 14.2.9. vaiko įtraukimas į „suaugusiųjų reikalus“, pvz.: skyrybas, tam tikrų asmenų tarpusavio konfliktus.

15. ***Seksualinis smurtas prieš vaiką gali pasireikšti:***

- 15.1. seksualiniais santykiais su prasiskverbimu (analiniais, vaginaliniais, oraliniais);
- 15.2. daiktų kišimu į lytinius organus;
- 15.3. vaiko glostymu, lietim, bučiavimu, masturbavimu siekiant seksualiai pasitenkinti;
- 15.4. vertimu glostyti ar masturbuoti tam tikrą asmenį, bučiuoti, čiulpti, kandžioti jo lytinius organus;
- 15.5. lytinių organų demonstravimu vaikui;
- 15.6. vertimu ar siūlymu vaikui nusirenginėti, masturbotis tam tikro asmens akivaizdoje;
- 15.7. vaiko įtraukimu į pornografinę veiklą ar prostituciją;
- 15.8. seksualinio pobūdžio kalbomis su vaiku, nepadorių gestų, pornografinio turinio medžiagos demonstravimu vaikui siekiant seksualinių tikslų.

16. ***Seksualinio smurto atpažinimo kriterijai:***

- 16.1. *fiziniai požymiai:*
  - 16.1.1. nėštumas;
  - 16.1.2. lytiniu keliu plintančios infekcijos;
  - 16.1.3. poodinės kraujosruvos, nubrozdinimai išorinių lytinių organų, krūtų, sėdmenų, vidinių šlaunų paviršių srityje, kurių negalima paaiškinti atsitiktine trauma;
  - 16.1.4. nepaaiškinamas kraujavimas iš išorinių lytinių organų, makšties;
  - 16.1.5. patinimai, skausmas, niežėjimas analinėje ar išorinių lytinių organų srityje;
  - 16.1.6. skausmingas šlapinimasis;
  - 16.1.7. sunkumai sėdint ar vaikstant;
  - 16.1.8. suplėšyti, dėmėti ar kruvini drabužiai;
  - 16.1.9. sutrikęs miegas, valgymo sutrikimai.
- 16.2. *emocijų ir elgesio požymiai:*
  - 16.2.1. nuolatinis savo genitalijų lietimasis, trynimasis (net iki skausmo);
  - 16.2.2. viešas masturbavimasis, nesiliaujantis net ir vaiką sudrausminus;
  - 16.2.3. vaiko amžiaus neatitinkančios seksualinės žinios, atviras įvairių seksualinių dalykų klausinėjimas (net ir nepažįstamų žmonių);
  - 16.2.4. seksualinio turinio žaidimai; žaidžiant demonstruojama agresija, priešiškus savo arba priešingai lyčiai;

- 16.2.5. lytinio akto su kitais vaikais, gyvūnais ar žaislais imitavimas;
- 16.2.6. daiktų kišimas sau ar kitiems į vaginą, užpakalį;
- 16.2.7. nusirenginėjimas nuogai arba įkyrūs prašymai, kitų nurenginėjimas;
- 16.2.8. savo kūno gėdijimasis / nekentimas / bjaurėjimasis juo;
- 16.2.9. suaugusiojo lietimasis, „gundymas“, įmantrus, provokuojantis elgesys;
- 16.2.10. vengimas nusirengti prie kitų žmonių (pvz., per fizinio ugdymo pamokas);
- 16.2.11. susivaržymas, susikaustymas, įtampa judant, žaidžiant, sportuojant;
- 16.2.12. įtampa, sustingimas, baimė būti suaugusių žmonių liečiamu, keliamu, apkabinamu, sodinamu ant kelių;
- 16.2.13. tam tikrų konkrečių vietų baimė, vengimas (pvz.: vonios ar tualetu kambario, tamsių vietų);
- 16.2.14. seksualinio turinio detalių, simbolių piešimas.
- 16.3. *vaikams, patiriantiems seksualinį smurtą, gali pasireikšti ir kiti, nespecifiški požymiai, kurie galimi ir esant kitokio pobūdžio problemoms:*
  - 16.3.1. pernelyg nuolankus, paklusnus elgesys;
  - 16.3.2. socialinių kontaktų vengimas, izoliacija;
  - 16.3.3. nesidomėjimas iki tol mėgta veikla;
  - 16.3.4. artumo, intymumo, fizinio kontakto baimė;
  - 16.3.5. dėmesio koncentravimo sunkumai;
  - 16.3.6. nepasitikėjimas suaugusiais;
  - 16.3.7. konkrečių asmenų baimė ar baimė likti vienam su tam tikru asmeniu;
  - 16.3.8. depresija, suicidiniai bandymai;
  - 16.3.9. agresyvus elgesys;
  - 16.3.10. apetito sutrikimai;
  - 16.3.11. miego sutrikimai, naktiniai košmarai, baimė eiti miegoti;
  - 16.3.12. regresyvus elgesys;
  - 16.3.13. piktnaudžiavimas psichoaktyviomis medžiagomis.
- 17. Seksualinis elgesys yra normali vaiko raidos dalis. Tam, kad būtų galima įtarti / atpažinti seksualinį smurtą prieš vaiką, yra svarbu žinoti vaikų seksualumo raidą ir skirtingiems vaiko raidos etapams būdingą seksualinį elgesį.
- 18. ***Nepriežiūra gali pasireikšti:***
  - 18.1. fiziniu apleistumu: nesirūpinama vaiko maistu (ar jis nemaitinamas), apranga, higiena (pvz.: verčiamas vaikščioti purvinais, prasmirdusiais drabužiais), fizine sveikata (pvz.: ne pagal vaiko fizinę jėgą skiriami namų ruošos darbai, susirgus nekviečiamas gydytojas, neperkami vaistai), saugia aplinka (pvz.: vaikas išvejamas iš namų, gyvena šaltuose namuose, paliekamas ilgą laiką be suaugusiųjų priežiūros);
  - 18.2. emociniu apleistumu: netenkinami vaiko psichologiniai poreikiai (pvz.: nebendraujama su vaiku, nesidomima jo interesais);
  - 18.3. socialiniu apleistumu: nesirūpinama vaiko išsilavinimu, socializacija.
- 19. ***Nepriežiūros atpažinimo kriterijai:***
  - 19.1. vaikas per menkai lyginant su savo bendraamžiais fiziškai išsivystęs (pvz., mažo svorio, ūgio), kai tam nėra medicininių priežasčių;
  - 19.2. netvarkinga vaiko išvaizda – murzinas, purvini drabužiai, suplyšusi avalynė;
  - 19.3. vaiko apranga neatitinkanti sezono, oro sąlygų;
  - 19.4. vaiko dantys išgedę ir netaisomi, negydomos burnos ertmės ligos;
  - 19.5. vaikas mieguistas, sunkiai susikaupia, apatiškas;
  - 19.6. vaikas nuolat alkanas, vagiliauja maistą;
  - 19.7. vaikas neturi būtinausių mokyklinių priemonių;
  - 19.8. vaikas gali vagiliauti ir parsinešti į šeimyną įvairius daiktus;
  - 19.9. vaikas nereguliariai lanko mokyklą (pvz.: vaikas pernelyg vėlai / anksti atvedamas, „pamirštama“ jį pasiimti nustatytu laiku; vėluoja į pamokas, praleidžia jas be pateisinamos priežasties);

- 19.10. vaikas pastebimas elgetaujantis, valkataujantis;
- 19.11. vaikas neturi socialių įgūdžių ar jie nepakankami jo amžiui;
- 19.12. žemas savęs vertinimas, vaikas – itin paklusnus;
- 19.13. vaikas turi žalingų įpročių.
- 20. **Ekonominis smurtas** – tai viena iš smurto rūšių, kuri sukuria finansinę priklausomybę. Labiausiai paplitusios ekonominio smurto formos: draudimas dirbti, pinigų atėmimas verčiant jų prašyti, lėšų nedavimas būtiniausiems dalykams (maistui, medicinos pagalbai), biudžeto kontroliavimas, vienvaldiškai priimami finansiniai sprendimai ir kt.
- 21. Smurtas artimoje aplinkoje gali pasireikšti ir kitomis formomis ir (ar) požymiais.

III SKYRIUS

DARBUOTOJŲ VEIKSMAI SUŽINOJUS INFORMACIJĄ APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE IR PAGALBOS ORGANIZAVIMAS

- 22. Įstaiga laikosi nuostatos, kad bet kokia forma galintis pasireikšti smurtas yra draudžiamas, nepriimtinas ir nesuderinamas su visuotinai priimtomis moralės ir dorovės normomis, Įstaigos veiklos strategija ir vertybėmis.
- 23. Norint užtikrinti smurto artimoje aplinkoje prevenciją ir užkirsti kelią smurto pasikartojimui, svarbu kuo anksčiau atpažinti smurto požymius ir imtis veiksmų, kad apie galimus smurto artimoje aplinkoje atvejus, smurto pavojų būtų informuotos kompetentingos institucijos, galinčios suteikti visokeriopą pagalbą smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam arba jo pavojų patiriančiam asmeniui.
- 24. Kiekvienas darbuotojas, į kurį kreipiasi asmuo, patyręs smurtą artimoje aplinkoje, arba asmuo, kuris patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų, turi tokį asmenį išklaudyti.
- 25. Pokalbio su nepilnamečiu, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje, ypatumai pateikiami Aprašo 4 priede. Šios rekomendacijos su būtiniais pakeitimais taikomos ir bendraujant su suaugusiu asmeniu.
- 26. **Darbuotojo atliekami veiksmai, kai bendraujama su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu** (*asmuo pateikia informaciją apie smurtinį įvykį, epizodą, dalijasi konkretais įvykio konkrečia informacija, faktais*): 1) išklauso ir užfiksuoja raštu asmens sakomus faktus ir kitas reikšmingas aplinkybes; 2) patikslina, ar teisingai suprato išdėstytas aplinkybes; 3) padėkoja, kad pasitiki juo ir dalijasi informacija. Akcentuoja, kad smurtinis elgesys yra nepriimtinas, nepateisinamas jokiais aplinkybėmis; 4) pasiteirauja, ar kreipėsi į policiją, ar ieškojo pagalbos, ar kreipėsi į emocinės paramos linijas; 5) informuoja, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, informacija bus perduota kompetentingoms institucijoms, kurios su asmeniu susisieks ir pasiūlys pagalbą; 6) suteikia informaciją apie SKPC (Aprašo 5 priedas), emocinės paramos linijas (Aprašo 6 priedas).
- 27. **Darbuotojo atliekami veiksmai, kai bendraujama su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu** (*asmuo negali nurodyti konkretaus įvykio datos, laiko, tačiau pateikia informaciją apie sistemingai arba protarpiais vykstančius smurtinius išpuolius asmens, jo artimųjų atžvilgiu arba pateikia informaciją apie sistemingai patiriamą smurtą santykiuose*): 1) išklauso ir užfiksuoja raštu asmens sakomus faktus ir kitas reikšmingas aplinkybes, bando išklausti, kokio pobūdžio smurtą asmuo patiria, kaip dažnai, kaip ilgai; 2) patikslina, ar teisingai suprato išdėstytas aplinkybes, kada paskutinį kartą įvyko smurtinis įvykis, kaip dažnai kartojosi; 3) padėkoja, kad pasitiki juo ir dalijasi informacija. Akcentuoja, kad smurtinis elgesys yra nepriimtinas, nepateisinamas jokiais aplinkybėmis; 4) pasiteirauja ar kreipėsi į policiją, ar ieškojo pagalbos, ar kreipėsi į emocinės paramos linijas; 5) informuoja, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, informacija bus perduota kompetentingoms institucijoms, kurios su asmeniu susisieks ir pasiūlys pagalbą; 6) suteikia informaciją apie SKPC (Aprašo 5 priedas), emocinės paramos linijas (Aprašo 6 priedas).
- 28. Darbuotojas, kuris pagrįstai įtaria smurtą artimoje aplinkoje, turi kaip įmanoma greičiau, tačiau ne vėliau kaip per 24 val. nuo informacijos sužinojimo, informuoti Įstaigos direktorių apie įtariamą atvejį ir pateikti visą turimą ir žinomą informaciją.
- 29. Informacija apie Įstaigos globotinį/rūpintinį Įstaigos direktoriui teikiama vadovaujantis

- Įstaigos Vaiko apsaugos politikoje nustatyta tvarka.
30. Įstaigos direktorius, gavęs informaciją apie įtariamą smurto artimoje aplinkoje atvejį, nedelsdamas įvertina visas žinomas aplinkybes ir priima sprendimą dėl tolimesnių veiksmų, dėl SKPC informavimo apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį, o apie smurtą patyrusį asmenį – SKPC ir policiją.
  31. Įstaigos direktoriui, priėmus sprendimą informuoti SKPC ar policiją, apie tai informuojamas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo (informacija gali būti pateikiama žodžiu, raštu ar kitomis turimomis komunikavimo priemonėmis).
  32. Informacija apie įstaigos vykdomą asmens duomenų tvarkymą, nurodyta Reglamento 13 straipsnyje, duomenų subjektams (ar jų atstovams), pateikiama pagal patvirtintą formą (Aprašo 3 priedas) pasirašytinai arba elektroniniu paštu.
  33. SKPC ir policijai, pateikiami šie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens duomenys: vardas, pavardė, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas. Jeigu smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo yra nepilnametis, SKPC ir policijai perduodami ir šio nepilnamečio atstovo pagal įstatymą asmens duomenys (atstovo pagal įstatymą vardas, pavardė, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas, nepilnamečio vardas, pavardė).
  34. Pranešimas SKPC rengiamas pagal Aprašo 1 priedo formą (jeigu asmuo yra pilnametis) arba Aprašo 2 priedo formą (jeigu asmuo yra nepilnametis).
  35. Paruoštas pranešimas gavėjams siunčiamas apsaugotas slaptažodžiu, kuris sudarytas iš bent 8 ženklų (*didžiųjų ir mažųjų raidžių, skaičių ir specialiųjų simbolių*). Slaptažodis adresatui perduodamas atskirai, jeigu įmanoma kitomis ryšio priemonėmis (pavyzdžiui, pranešimas siunčiamas el. paštu, slaptažodis perduodamas telefonu). Jeigu neįmanoma slaptažodžio perduoti kitomis ryšio priemonėmis, gali būti perduodamas ta pačia priemone, tačiau skirtingais pranešimais (pavyzdžiui, pranešimas išsiunčiamas el. paštu, po kurio laiko sukuriamas atskiras el. pašto pranešimas su slaptažodžiu). Šiuo atveju turėtų dalyvauti du įstaigos darbuotojai (iš kurių vienas Įstaigos direktorius), kurie įsitikintų, jog siunčiama tinkamam gavėjui. Šios nuostatos su būtiniais pakeitimais taikomos ir korespondencijai tarp duomenų valdytojo darbuotojų.
  36. Informacija apie asmenis patyrusius smurtą artimoje aplinkoje arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų, įskaitant jų asmens duomenis, gali būti žinoma tik tiems darbuotojams, kuriems būtina tokią informaciją žinoti, t. y. darbuotojui, kuris gavo informaciją apie įtariamą smurtą artimoje aplinkoje, Įstaigos direktoriui bei Įstaigos direktoriaus paskirtam administracijos darbuotojui tiek, kiek būtina dokumentų parengimui, išsiuntimui bei jų saugojimui teisės aktuose nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

37. Šis Aprašas peržiūrimas ir esant poreikiui atnaujinamas ne rečiau kaip kas 2 metus arba pasikeitus teisiniam reglamentavimui. Už šio Aprašo atnaujinimą atsakingas Įstaigos teisininkas.
38. Įstaigos darbuotojai su Aprašo nuostatomis bei jų pakeitimais supažindinami pasirašytinai.
39. Siekiant tinkamai vykdyti Aprašo nuostatas taikomos tokios prevencinės priemonės: vykdomos apklausos ir atliekama metinė apklausų duomenų analizė, siekiant laiku sužinoti informaciją apie galimai smurtą ar jo pavojų patiriančius asmenis, nevirsijant darbo užmokesčio fondo lėšų, gali būti organizuojami seminarai, užsiėmimai mokymai smurto artimoje aplinkoje temomis, vykdomas darbuotojų ir vaikų švietimas šiomis temomis.
40. Su šiuo Aprašu supažindinta Įstaigoje veikianti Darbo taryba ir dėl šio Aprašo priėmimo su ja pasikonsultuota.
41. Šis Aprašas suderintas su Įstaigos Asmens duomenų apsaugos pareigūnu.
42. Aprašas tvirtinamas, keičiamas ir naikinamas Įstaigos direktoriaus įsakymu.

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

Laiko tema: Pagalba + Vilniaus m..

**PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR
SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ**

Biudžetinė įstaiga „Gilės“ namai, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str. 4 d., informuoja apie smurtą artimoje aplinkoje patyrusį ar smurtą artimoje aplinkoje patiriančią asmenį.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens vardas, pavardė	
Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens kontaktiniai duomenys, kuriais galima susisiekti: telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas, Pavardė:

El. pašto adresas:

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

Laiko tema: Pagalba + Vilniaus m.

**PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR
SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ**

Biudžetinė įstaiga „Gilės“ namai, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str. 4 d., informuoja apie nepilnametį vaiką, patiriantį smurto artimoje aplinkoje pavojų ir (ar) patyrusį smurtą artimoje aplinkoje.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio vaiko vardas, pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą vardas ir pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą kontaktiniai duomenys: telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas, Pavardė:

El. pašto adresas:

INFORMACIJA DĖL ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO SPECIALIZUOTOS IR (AR) KITOS PAGALBOS TEIKIMO TIKSLU

Vadovaudamiesi 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 13 straipsniu, teikiame Jums informaciją, susijusią su Jūsų duomenų tvarkymu:

1. Duomenų valdytojas: Biudžetinė įstaiga „Gilės“ namai, į/k 190978821, adr. Švitrigailos g. 7, LT-03110, Vilnius, tel. Nr. +370 65 888 962, el. p. info@gilesnamai.lt.

2. Duomenų apsaugos pareigūnas: MB „Asmens duomenų apsauga“, Rusnė Juozapaitienė, el. paštas rusne@duomenuapsauga.eu.

3. Duomenų tvarkymo tikslai ir tvarkomų duomenų apimtis: specializuotos ir (ar) kitos reikalingos pagalbos asmeniui suteikimo, apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje tikslais tvarkomi šie asmens duomenys: vardas, pavardė, telefono numeris, elektroninio pašto adresas. Kai asmuo nepilnametis, tvarkomi šie asmens duomenys: jo vardas ir pavardė bei atstovo vardas, pavardė, telefono numeris, elektroninio pašto adresas. Darbuotojų, informaciją pateikusių asmenų vardas, pavardė, elektroninio pašto adresas, telefono numeris.

4. Duomenų tvarkymo teisinis pagrindas: Jūsų asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas: teisinių prievolių vykdymas ((Reglamento 6 str. 1 d. c) p.)), Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str. 4 d.

5. Duomenų šaltinis: Jūsų duomenys gaunami tiesiogiai iš Jūsų paties pateiktos informacijos. Informacija gali būti gauta ir iš kitų asmenų (darbuotojų, kitų asmenų, pastebėjusių smurto artimoje aplinkoje požymius ar gavusių informaciją apie smurto artimoje aplinkoje apraiškas).

6. Asmens duomenų gavėjai. Asmens duomenys bus pateikti:

- Policijai;
- Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui;
- Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (*pažymėti „x“ Įstaigas, kurioms bus teikiami duomenys*).

Asmens duomenys gali būti pateikiami: ikiteisminio tyrimo įstaigai, prokurorui ar teismui dėl jų žinioje esančių administracinių, civilinių, baudžiamųjų bylų kaip įrodymai ar kitoms institucijoms ar įstaigoms, kai tokių duomenų pateikimas yra privalomas teisės aktų nustatyta tvarka.

7. Turite šias teises: gauti informaciją apie savo asmens duomenų tvarkymą; susipažinti su savo asmens duomenimis; atšaukti savo sutikimą tvarkyti asmens duomenis; prašyti ištaisyti netikslius, papildyti neišsamius asmens duomenis; prašyti ištrinti (teisė „būti pamirštam“) asmens duomenis, jei tai galima pagrįsti viena iš priežasčių, numatytų Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 17 straipsnio 1 dalyje; prašyti apriboti savo asmens duomenų tvarkymą, kai taikomas vienas iš atvejų, numatytų Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 18 straipsnio 1 dalyje; prašyti perkelti asmens duomenis; nesutikti su asmens duomenų tvarkymu. Šias teises galite įgyvendinti teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Asmens duomenų saugojimo laikotarpis: asmens duomenys tvarkomi ir saugomi 1 metus laiko.

9. Automatizuotų sprendimų priėmimai. Informuojame, kad šie Jūsų duomenys nebus naudojami automatizuotiems sprendimams priimti Jūsų atžvilgiu, įskaitant profiliavimą.

10. Skundų teikimas. Jeigu Jūs manote, kad Jūsų duomenis mes tvarkome pažeisdami duomenų apsaugos teisės aktų reikalavimus, mes visuomet pirmiausia prašome kreiptis tiesiogiai į mus. Jeigu Jūsų netenkina mūsų siūlomas problemos išsprendimo būdas arba, Jūsų nuomone, mes nesiimsime pagal Jūsų prašymą būtinų veiksmų, Jūs turėsite teisę pateikti skundą Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai (L. Sapiegos g. 17, LT-10312 Vilnius; tel. (8 5) 212 7532; el. paštas: ada@ada.lt).

DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar kitų asmenų bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam kambaryje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
- ✓ atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- ✓ klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz., „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ✓ ramiai išklaudyti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori/gali; neprarasti savitvardos: matymas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebepasakoti arba atsiimti savo žodžius;
- ✓ tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- ✓ nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą veikiausiai reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinais;
- ✓ skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosiuos ugdymosi poreikius;
- ✓ suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštarigus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- ✓ patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- ✓ pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
- ✓ klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti;
- ✓ paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų ims darbuotojas vaikui apsaugoti;
- ✓ būti prieinamam vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintimis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino/žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;

- ✓ versti vaiką detaliai pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė/nesipriešino smurtui, tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą;
- ✓ jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neaptarinėti informacijos su įvykiu nesusijusiems asmenims.

SVARBU: darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

**SPECIALIZUOTOS KOMPLEKSNĖS PAGALBOS ORGANIZAVIMAS IR TEIKIMAS
SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTIEMS ASMENIMS AR
SMURTĄ PATYRUSIEMS ASMENIMS**

KĄ SVARBU ŽINOTI APIE SPECIALIZUOTOS KOMPLEKSNĖS PAGALBOS ORGANIZAVIMĄ IR JOS TEIKIMĄ	
Kas yra specializuota kompleksinė pagalba?	Tai pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiams asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims, kurią organizuoja, koordinuoja ir (ar) teikia specializuotos kompleksinės pagalbos centrai.
Kas yra specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC)?	Tai Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriam Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 16 straipsnyje nustatyta tvarka suteikta teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiams asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims.
Kokiems subjektams specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC) teikia pagalbą?	PILNAMEČIAMS smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiams ar smurtą patyrusiems asmenims. Tuo tarpu kompleksinė pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiams ar smurtą patyrusiems VAIKAMS teikiama Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.
Kaip specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC) gauna informaciją apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančius ar smurtą patyrusius asmenis?	Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo nuostatos įtvirtina prievolę įstatyme įvardintoms įstaigoms (tokioms kaip sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, švietimo ir kt.), į kurias kreipiasi smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo, ar kurios sužino apie smurtą artimoje aplinkoje, perduoti apie tai informaciją specializuotos kompleksinės pagalbos centrui.
Kokių veiksmų imsis specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC), gavęs informaciją apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančius ar smurtą patyrusius asmenis?	Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo nustatyta tvarka gavęs būtiniausias smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą patyrusio asmens duomenis, nedelsdamas susisieks su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu ar smurtą patyrusiu asmeniu ir jam pasiūlys specializuotą kompleksinę pagalbą, asmeniui sutikus, ją suteiks. Jei specializuotos kompleksinės pagalbos centrui trūks duomenų susisiekti su smurto artimoje aplinkoje pavojų

	<p>patiriančiu asmeniu ar smurtą patyrusiu asmeniu, jis kreipsis į informaciją pateikusį subjektą dėl duomenų (smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą patyrusio asmens vardo ir pavardės, telefono ryšio numerio ar kitų žinomų kontaktinių duomenų) patikslinimo ar pateikimo.</p>
<p>Kokias funkcijas vykdo specializuotos kompleksinės pagalbos centras (SKPC)?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • įvertina smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą patyrusio asmens individualius ir specialiuosius poreikius, įskaitant dėl smurto artimoje aplinkoje atsiradusius poreikius, kartu su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu ar smurtą patyrusiu asmeniu sudaro pagalbos priemonių planą ir organizuoja specializuotos kompleksinės pagalbos teikimą; • teikia ekspertinį vertinimą dėl smurto artimoje aplinkoje pavojaus ir smurto artimoje aplinkoje atvejų; • teikia informaciją, konsultuoja su smurtu artimoje aplinkoje susijusiais klausimais ir (ar) padeda šiuos klausimus spręsti; • teikia specializuotą psichologinę ir (ar) teisinę pagalbą; • teikia informaciją apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančių asmenų ar smurtą patyrusių asmenų teises ir institucijas, kurios gali jas užtikrinti, o kai smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo yra vaikas arba vaikas tapo smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta, jei apie šį atvejį nebuvo informuota policija, – apie Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą ar jos įgaliotus teritorinius skyrius, nurodydamas šių juridinių asmenų pavadinimus, veiklos vykdymo vietos adresus, telefono ryšio numerius, elektroninio pašto adresus; • kai smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo yra vaikas ir jis pats, jo atstovai pagal įstatymą kreipiasi tiesiogiai į specializuotos kompleksinės pagalbos centrą, nedelsdamas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną po kreipimosi dienos, raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis praneša apie galimą vaiko teisių pažeidimą (nurodomas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą patyrusio vaiko vardas, pavardė, gimimo data, vaiko buvimo vietos adresas, jei tuo metu žinomas, trumpas įvykio apibūdinimas) policijai ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai ar jos įgaliotiems teritoriniams skyriams; • teikia informaciją apie socialinių paslaugų įstaigas, nurodydamas šių juridinių asmenų pavadinimus, teikiamų paslaugų pobūdį, veiklos vykdymo vietos adresus, telefono ryšio numerius, elektroninio pašto adresus, ir padeda susisiekti su socialinių paslaugų įstaigomis; • teikia informaciją apie asmens sveikatos priežiūros įstaigas, nurodydamas šių juridinių asmenų pavadinimus, teikiamų paslaugų pobūdį, veiklos vykdymo vietos adresus, telefono ryšio numerius, elektroninio pašto adresus, ir padeda su jomis susisiekti; • smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą patyrusio asmens prašymu organizuoja jo palydėjimą į kitas įstaigas ir (ar) organizacijas; • smurtą patyrusius asmenis, kurie tiesiogiai kreipiasi į specializuotos kompleksinės pagalbos centrą, informuoja apie galimybę paduoti kompetentingai institucijai skundą

	<p>dėl smurto artimoje aplinkoje, nuo kurio nukentėjo, nurodo kompetentingos institucijos pavadinimą, veiklos vykdymo vietos adresą, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • teikia smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą patyrusiems asmenims, kurie tiesiogiai kreipiasi į specializuotos kompleksinės pagalbos centrą, informaciją apie ikiteisminio tyrimo įstaigas, prokuratūrą ar teismą (nurodomas juridinio asmens pavadinimas, veiklos vykdymo vietos adresas, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas), į kuriuos gali kreiptis smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo dėl nusikalstamos veikos ir (ar) kitų su baudžiamuoju procesu susijusių klausimų; • teikia pagalbą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą patyrusiems asmenims, siekiantiems įsitraukti į darbo rinką; • smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą patyrusio asmens prašymu rengia informaciją policijai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai ar jos įgaliotiems teritoriniams skyriams ir (ar) kitoms suinteresuotoms institucijoms apie specializuotos kompleksinės pagalbos teikimą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą patyrusiems asmenims (nurodoma asmens vardas, pavardė, gimimo data, suteiktos paslaugos ir jų suteikimo data); • keičiasi su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ar jos įgaliotais teritoriniais skyriais, socialinių paslaugų įstaigomis informacija apie specializuotos kompleksinės pagalbos teikimą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą patyrusiems asmenims ir (ar) kitos pagalbos teikimą ar inicijavimą (nurodoma asmens, kuriam teikiama specializuota kompleksinė pagalba, vardas, pavardė, gimimo data, suteikta pagalba ir pagalbos suteikimo data), jeigu kartu su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu ar smurtą patyrusiu asmeniu gyvena vaikas ir (ar) artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo yra vaikas.
<p>Kokie specializuotos kompleksinės pagalbos centrai (SKPC) veikia Vilniaus m.? Kaip galima į juos kreiptis?</p>	<p>Į specializuotos kompleksinės pagalbos centrus galima kreiptis bendru numeriu visoje Lietuvoje - +370 700 55516.</p> <p>Vilniaus m. veikia Moterų informacijos centras adr.: Žirmūnų 139 - 602 kab., Vilnius darbo laikas: 9.00 - 17.00 tel.: +370 5 2629 003</p> <p>el. p.: skpc@lygus.lt; klausos negalia - registracija skpcregistracija@lygus.lt (SKYPE pagalba) interneto svetainės adresas: www.lygus.lt</p> <p>Paslaugos teikiamos lietuvių, anglų, rusų kalbomis.</p> <p>Vilniaus m. sav. (išskyrus Naujininkų, Grigiškių, Naujosios Vilnios seniūnijas) veikia Vilniaus moterų namai adr.: Pilies g. 36-10, Vilnius darbo laikas: 9.00 - 18.00 tel.: 0 526 16380</p>

	<p>el. p.: vmotnam@vmotnam.lt interneto svetainės adresas: www.vmotnam.lt</p> <p>Paslaugos teikiamos lietuvių, anglų, rusų, lenkų kalbomis.</p> <p>Daugiau informacijos: https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/smurto-artimoje-aplinkoje-prevencija/nukentejusiems/</p>
<p>Kai pagalbos reikia čia ir dabar?</p>	<p>Kreiptis į policiją numeriu 112. Jei smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo yra šalia ir nėra galimybės kalbėti telefonu, galima numeriu 112 išsiųsti SMS žinutę. Žinutė turėtų būti rašoma be lietuviškų raidžių, joje reikia nurodyti savo vardą ir pavardę, tikslų vietos adresą (savivaldybė, seniūnija, miestas ar kaimas, gatvės pavadinimas, namo ir buto numeris) ir kas atsitiko. Jei informacija bus neišsami, Bendrojo pagalbos centro pareigūnai turės ją tikslinti, tęsti susirašinėjimą ir reagavimas į pagalbos prašymą gali užtrukti. Todėl smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims rekomenduojama iš anksto susikurti SMS pranešimo šabloną su galimu pagalbos prašymo turiniu.</p> <p>Jei kyla rizika dėl smurto patiems ar nerimaujama dėl grėsmės artimiesiems, galima paskambinti ir policijos informacijos telefono numeriu +370 700 60000 ir bus suteikta informacija apie konkrečios gyvenamosios vietos specializuotos pagalbos centrų kontaktus.</p>

**PAGALBOS LINIJOS
 EMOCINĖS IR PSICHOLOGINĖS PAGALBOS KONTAKTAI**

<i>Pavadinimas</i>	<i>Telefono numeris</i>	<i>Darbo laikas</i>	<i>Kam skirta</i>
Jaunimo linija www.jaunimolinija.lt	0 800 28888	I-VII visą parą	JAUNIMUI Paramą teikia savanoriai
Vaikų linija www.vaikuliniija.lt	116 111	I-VII 11-23 val.	VAIKAMS Paramą teikia savanoriai
Vaikų teisių linija www.pagalbavaikams.lt	0 800 10800	I-IV 8-19 val. V 8-18 val.	VAIKASM IR TĖVAMS, PATIRIANTIEMS IŠŠŪKIŲ Paramą teikia savanoriai
Vilties linija www.viltieslinija.lt	116 123	I-VII visą parą	SUAUGUSIEMS Paramą teikia savanoriai ir psichikos sveikatos specialistai
Pagalbos moterims linija www.pagalbosmoterimslinija.lt	+370 800 66366	I-VII visą parą	MOTERIMS Paramą teikia savanoriai ir psichikos sveikatos specialistai
Linija „Doverija“	0 800 77277	Kasdien 16-20 val.	JAUNIMUI RUSŲ KALBA Paramą teikia savanoriai
Tėvų linija www.tevulinija.lt	0 800 90012	I-V 17-21 val.	TĖVAMS PATIRIANTIEMS IŠŠŪKIŲ Paramą teikia profesionalūs psichologai

Sidabrinė linija www.sidabrinelinija.lt	0 800 80 020	I-V 8-22 val., VI-VII 11-19 val.	SENIORAMS Paramą teikia profesionalūs konsultantai, kalbasi savanoriai, kiti senoliai
VŠĮ Krizių įveikimo centras www.krizesiveikimas.lt	0 640 51 555 Skype vardas: krizesiveikimas Facebook: Krizės įveikimas	I-V 16-20 val., VI 12-16 val.	SUAUGUSIEMS IR PAAUGLIAMS Konsultuoja psichologai <i>Pirma konsultacija nemokama</i>
Vyrų linija www.vyrulinija.lt	+370 670 00 027	I-V 10-14 val.	VYRAMS Paramą teikia savanoriai ir psichikos sveikatos profesionalai
„Nelik vienas“ www.nelikvienas.lt	0 604 11 119	I-VII 18-21 val.	VYRAMS Paramą teikia savanoriai ir psichikos sveikatos profesionalai

DAUGIAU INFORMACIJOS PATEIKIAMA:

<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/emocine-ir-psichologine-pagalba/>

<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/smurto-artimoje-aplinkoje-prevensija/>